

การพัฒนาและตรวจสอบคุณภาพโปรแกรมพัฒนาคุณลักษณะเข้มแข็งด้านปัญญา
และความรู้ ของนักศึกษาวิทยาลัยนาฏศิลป์ สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์
Development and Validation of an Intellectual and Knowledge Strengths
Enhancement Program for Students of the College of Dramatic Arts,
Bunditpatanasilpa Institute

ณัฐรา ระกำพล

วิทยาลัยนาฏศิลป์ สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์

Nutta Ragumpol

The College of Dramatic Arts

Corresponding Author, Email: nuttaaey@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) พัฒนาโปรแกรมพัฒนาคุณลักษณะเข้มแข็งด้านปัญญาและความรู้ของนักศึกษาวิทยาลัยนาฏศิลป์ สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ และ 2) ตรวจสอบคุณภาพของโปรแกรมที่พัฒนาขึ้น การวิจัยเป็นการวิจัยและพัฒนา (Research and Development: R&D) ดำเนินการ 2 ระยะ ได้แก่ ระยะที่ 1 การพัฒนาโปรแกรมจากการศึกษา วิเคราะห์ และสังเคราะห์เอกสาร แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยใช้แนวคิดคุณลักษณะเข้มแข็งด้านปัญญาและความรู้ของ Peterson และ Seligman ร่วมกับทฤษฎีการเรียนรู้เชิงประสบการณ์ของ Kolb เป็นกรอบในการออกแบบโปรแกรม ระยะที่ 2 การตรวจสอบคุณภาพของโปรแกรมโดยผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 3 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ โปรแกรมพัฒนาคุณลักษณะเข้มแข็งด้านปัญญาและความรู้ และแบบประเมินความเหมาะสมของโปรแกรม วิเคราะห์ข้อมูลด้วยค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างรายการประเมินกับวัตถุประสงค์ (Index of Item-Objective Congruence: IOC)

ผลการวิจัยพบว่า โปรแกรมที่พัฒนาขึ้นประกอบด้วย 6 องค์ประกอบ ได้แก่ (1) หลักการและเหตุผล (2) วัตถุประสงค์ (3) เนื้อหาการพัฒนาคุณลักษณะเข้มแข็งด้านปัญญาและความรู้ 5 ด้าน คือ ความคิดสร้างสรรค์ ความใฝ่รู้ ดุลยพินิจ ความรักการเรียนรู้ และการมองเห็นภาพรวม (4) กิจกรรมการเรียนรู้เชิงประสบการณ์ตามวงจรการเรียนรู้ของ Kolb (5) สื่อและแหล่งเรียนรู้ และ (6) การวัดและประเมินผล ผลการตรวจสอบคุณภาพของโปรแกรมโดยผู้ทรงคุณวุฒิพบว่า ทุกองค์ประกอบมีค่าดัชนี

* ได้รับบทความ: 31 พฤษภาคม 2569; แก้ไขบทความ: 21 มิถุนายน 2569; ตอรับตีพิมพ์: 30 มิถุนายน 2569

ความสอดคล้องเท่ากับ 1.00 แสดงให้เห็นว่าโปรแกรมมีความตรงเชิงเนื้อหา มีความเหมาะสม สามารถนำไปใช้ในการพัฒนาคุณลักษณะเข้มแข็งด้านปัญญาและความรู้ของนักศึกษาวิทยาลัยนาฏศิลป์ได้อย่างมีประสิทธิภาพ และเป็นแนวทางในการพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างศักยภาพผู้เรียนในสถาบันอุดมศึกษาทางศิลปวัฒนธรรมต่อไป

คำสำคัญ: คุณลักษณะเข้มแข็งด้านปัญญาและความรู้; การเรียนรู้เชิงประสบการณ์; การพัฒนาโปรแกรม; การตรวจสอบคุณภาพโปรแกรม; วิทยาลัยนาฏศิลป์

Abstract

This research aimed to (1) develop an Intellectual and Knowledge Strengths Enhancement Program for students of the College of Dramatic Arts, Bunditpatanasilpa Institute, and (2) examine the quality of the developed program. The study employed a Research and Development (R&D) approach conducted in two phases. Phase 1 involved the development of the program through an extensive review and synthesis of related literature, concepts, theories, and previous studies. The program was designed based on Peterson and Seligman's Intellectual and Knowledge Strengths framework integrated with Kolb's Experiential Learning Theory. Phase 2 focused on validating the quality of the developed program through evaluation by three experts. The research instruments consisted of the Intellectual and Knowledge Strengths Enhancement Program and a program evaluation form. Data were analyzed using the Index of Item-Objective Congruence (IOC).

The findings revealed that the developed program consisted of six major components: (1) rationale, (2) objectives, (3) learning contents covering five dimensions of intellectual and knowledge strengths creativity, curiosity, judgment, love of learning, and perspective, (4) experiential learning activities based on Kolb's learning cycle, (5) instructional media and learning resources, and (6) assessment and evaluation procedures. The quality evaluation demonstrated that all components achieved an IOC value of 1.00, indicating excellent content validity and appropriateness. The experts agreed that the program was highly applicable for enhancing students' intellectual and knowledge strengths and could serve as an effective model for developing learners' competencies in higher education institutions specializing in arts and culture.

Keywords: Intellectual and Knowledge Strengths; Experiential Learning; Program Development; Program Validation; College of Dramatic Arts

บทนำ

ในศตวรรษที่ 21 การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์มุ่งเน้นการเสริมสร้างสมรรถนะที่เอื้อต่อการเรียนรู้ตลอดชีวิต การคิดอย่างมีวิจารณญาณ ความคิดสร้างสรรค์ การแก้ปัญหา และความสามารถในการปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงของสังคมฐานความรู้ องค์การเพื่อความร่วมมือและการพัฒนาทางเศรษฐกิจ (OECD) ได้เสนอว่าการศึกษายุคใหม่ควรมุ่งพัฒนาผู้เรียนให้สามารถสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง มีทักษะการคิดขั้นสูง และสามารถประยุกต์ใช้ความรู้ในสถานการณ์จริง ขณะที่กรอบคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติของประเทศไทยให้ความสำคัญกับการผลิตบัณฑิตที่มีทั้งความรู้ ความสามารถ คุณธรรม และศักยภาพในการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง ดังนั้น สถาบันอุดมศึกษาจึงมีบทบาทสำคัญในการออกแบบกระบวนการเรียนรู้ที่ส่งเสริมการพัฒนาผู้เรียนอย่างรอบด้าน ทั้งด้านวิชาการ ทักษะการคิด และคุณลักษณะเชิงบวกที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิตและการประกอบวิชาชีพในอนาคต

แนวคิด คุณลักษณะเข้มแข็งด้านปัญญาและความรู้ (Intellectual and Knowledge Strengths) ของ Peterson และ Seligman (2004) เป็นองค์ประกอบสำคัญของจิตวิทยาเชิงบวก (Positive Psychology) ที่อธิบายถึงจุดแข็งภายในของบุคคลซึ่งช่วยส่งเสริมการแสวงหาความรู้ การคิดวิเคราะห์ และการพัฒนาศักยภาพของตนเองอย่างต่อเนื่อง คุณลักษณะดังกล่าวประกอบด้วย 5 ด้าน ได้แก่ ความคิดสร้างสรรค์ (Creativity) ความใฝ่รู้ (Curiosity) ดุลยพินิจ (Judgment) ความรักการเรียนรู้ (Love of Learning) และการมองเห็นภาพรวม (Perspective) ซึ่งล้วนเป็นสมรรถนะที่ช่วยให้ผู้เรียนสามารถเผชิญกับปัญหาที่ซับซ้อน ตัดสินใจอย่างมีเหตุผล และสร้างนวัตกรรมได้อย่างมีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับแนวคิดของ Kolb (1984) ที่เสนอว่าการเรียนรู้จะเกิดขึ้นอย่างมีประสิทธิภาพเมื่อผู้เรียนได้รับประสบการณ์ตรง มีการสะท้อนคิด สร้างมโนทัศน์ และนำองค์ความรู้ไปทดลองใช้ในสถานการณ์ใหม่ จึงถือเป็นฐานแนวคิดที่เหมาะสมสำหรับการออกแบบโปรแกรมพัฒนาศักยภาพผู้เรียนในระดับอุดมศึกษา

สำหรับ วิทยาลัยนาฏศิลป์ สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ เป็นสถาบันการศึกษาที่มีภารกิจสำคัญในการผลิตบัณฑิตด้านศิลปวัฒนธรรมของชาติ ผู้เรียนจำเป็นต้องมีทั้งความรู้ทางวิชาชีพ ความคิดสร้างสรรค์ การคิดเชิงวิพากษ์ และความสามารถในการประยุกต์ใช้ภูมิปัญญาทางศิลปวัฒนธรรมให้สอดคล้องกับบริบทของสังคมร่วมสมัย อย่างไรก็ตาม จากการศึกษางานวิจัยและเอกสารที่เกี่ยวข้องพบว่า แม้จะมีการศึกษาด้านคุณลักษณะเข้มแข็งและการเรียนรู้เชิงประสบการณ์อย่างต่อเนื่อง แต่ยังขาดโปรแกรมที่ได้รับการพัฒนาอย่างเป็นระบบและสอดคล้องกับบริบทของนักศึกษาวิทยาลัยนาฏศิลป์โดยเฉพาะ ส่งผลให้การส่งเสริมศักยภาพด้านปัญญาและความรู้ยังขาดแนวทางที่ชัดเจนและสามารถนำไปใช้ได้จริง ในกระบวนการจัดการเรียนการสอน

ด้วยเหตุผลดังกล่าว ผู้วิจัยจึงได้พัฒนาโปรแกรมพัฒนาคุณลักษณะเข้มแข็งด้านปัญญาและความรู้ โดยบูรณาการแนวคิดคุณลักษณะเข้มแข็งด้านปัญญาและความรู้ของ Peterson และ Seligman ร่วมกับทฤษฎีการเรียนรู้เชิงประสบการณ์ของ Kolb เพื่อสร้างกระบวนการเรียนรู้ที่ส่งเสริมการคิด วิเคราะห์ สังเคราะห์ การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และการประยุกต์ใช้ประสบการณ์อย่างเป็นระบบ พร้อมทั้งตรวจสอบคุณภาพของโปรแกรมโดยผู้ทรงคุณวุฒิก่อนนำไปใช้จริง ผลการวิจัยครั้งนี้คาดว่าจะก่อให้เกิดองค์ความรู้ใหม่ด้านการพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างคุณลักษณะเชิงบวกของผู้เรียน และเป็นต้นแบบสำหรับสถาบันอุดมศึกษาด้านศิลปวัฒนธรรมและสถาบันการศึกษาอื่นในการพัฒนาผู้เรียนให้มีศักยภาพที่สอดคล้องกับความต้องการของสังคมแห่งการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อพัฒนาโปรแกรมพัฒนาคุณลักษณะเข้มแข็งด้านปัญญาและความรู้ของนักศึกษาวิทยาลัยนาฏศิลป์ สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์
2. เพื่อตรวจสอบคุณภาพของโปรแกรมพัฒนาคุณลักษณะเข้มแข็งด้านปัญญาและความรู้ของนักศึกษาวิทยาลัยนาฏศิลป์ สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยและพัฒนา (Research and Development: R&D) มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาและตรวจสอบคุณภาพของโปรแกรมพัฒนาคุณลักษณะเข้มแข็งด้านปัญญาและความรู้ของนักศึกษาวิทยาลัยนาฏศิลป์ สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ โดยแบ่งการดำเนินการวิจัยออกเป็น 2 ระยะ ดังนี้

ระยะที่ 1 การพัฒนาโปรแกรม

ศึกษาวิเคราะห์เอกสาร แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ประกอบด้วย

- แนวคิดคุณลักษณะเข้มแข็งด้านปัญญาและความรู้ของ Peterson และ Seligman
- ทฤษฎีการเรียนรู้เชิงประสบการณ์ของ Kolb
- แนวคิดการออกแบบโปรแกรมฝึกอบรม
- งานวิจัยที่เกี่ยวข้องทั้งในประเทศและต่างประเทศ

จากนั้นสังเคราะห์องค์ประกอบของโปรแกรม กำหนดโครงสร้าง เนื้อหา วัตถุประสงค์ กิจกรรมการเรียนรู้ สื่อ และวิธีการประเมินผล ก่อนจัดทำโปรแกรมฉบับร่าง

ระยะที่ 2 การตรวจสอบคุณภาพโปรแกรม

นำโปรแกรมฉบับร่างเสนอผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 3 คน ซึ่งมีความเชี่ยวชาญด้านหลักสูตร การพัฒนาผู้เรียน และจิตวิทยาการศึกษา เพื่อประเมินความเหมาะสม ความสอดคล้อง และความเป็นไปได้ของโปรแกรม โดยใช้แบบประเมินความสอดคล้องระหว่างองค์ประกอบของโปรแกรมกับวัตถุประสงค์ (IOC)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. แบบสังเคราะห์เอกสารและงานวิจัย
2. โปรแกรมพัฒนาคุณลักษณะเข้มแข็งด้านปัญญาและความรู้
3. แบบประเมินคุณภาพโปรแกรมของผู้ทรงคุณวุฒิ

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการรวบรวมข้อมูลจากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง พัฒนาโปรแกรมตามกรอบแนวคิดที่กำหนด และนำโปรแกรมให้ผู้ทรงคุณวุฒิประเมินความเหมาะสมและความตรงเชิงเนื้อหา ก่อนนำผลการประเมินมาปรับปรุงโปรแกรมให้มีความสมบูรณ์

การวิเคราะห์ข้อมูล

วิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพโดยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) และวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณด้วยค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างรายการประเมินกับวัตถุประสงค์ (IOC) พร้อมสรุปผลในรูปแบบการพรรณนา

ผลการวิจัย

ผลการวิจัยนำเสนอเรียงตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย 2 ประการ ได้แก่ (1) การพัฒนาโปรแกรมพัฒนาคุณลักษณะเข้มแข็งด้านปัญญาและความรู้ของนักศึกษาวิทยาลัยนาฏศิลป์ สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ และ (2) การตรวจสอบคุณภาพของโปรแกรมที่พัฒนาขึ้น โดยมีรายละเอียดดังนี้

1. ผลการพัฒนาโปรแกรมพัฒนาคุณลักษณะเข้มแข็งด้านปัญญาและความรู้

ผลการศึกษาเอกสาร แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง พบว่า แนวคิดคุณลักษณะเข้มแข็งด้านปัญญาและความรู้ของ Peterson และ Seligman (2004) สามารถบูรณาการร่วมกับทฤษฎีการเรียนรู้เชิงประสบการณ์ของ Kolb (1984) ได้อย่างเหมาะสมในการออกแบบโปรแกรมพัฒนาผู้เรียน โดยโปรแกรมที่พัฒนาขึ้นมีองค์ประกอบสำคัญ 6 องค์ประกอบ ได้แก่

1. หลักการและเหตุผลของโปรแกรม
2. วัตถุประสงค์ของโปรแกรม
3. เนื้อหาการพัฒนา 5 ด้าน
4. กิจกรรมการเรียนรู้เชิงประสบการณ์
5. สื่อและแหล่งเรียนรู้
6. การวัดและประเมินผล

ซึ่งมุ่งพัฒนาคุณลักษณะเข้มแข็งด้านปัญญาและความรู้ทั้ง 5 ด้าน ได้แก่ ความคิดสร้างสรรค์ ความใฝ่รู้ ดุลยพินิจ ความรักการเรียนรู้ และการมองเห็นภาพรวม สอดคล้องกับกรอบแนวคิดที่ผู้วิจัยสังเคราะห์ขึ้นจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ตารางที่ 1 ผลการสังเคราะห์องค์ประกอบของโปรแกรม

องค์ประกอบ	รายละเอียด
1. หลักการและเหตุผล	อธิบายความจำเป็นและแนวคิดพื้นฐานของโปรแกรม
2. วัตถุประสงค์	กำหนดผลลัพธ์การเรียนรู้ที่ต้องการ
3. เนื้อหา	พัฒนาคุณลักษณะเข้มแข็งด้านปัญญาและความรู้ 5 ด้าน
4. กิจกรรม	จัดกิจกรรมตามวงจร Experiential Learning
5. สื่อ	เอกสาร ใบงาน สื่อดิจิทัล และกิจกรรมกลุ่ม
6. การประเมินผล	ประเมินก่อน ระหว่าง และหลังการเข้าร่วมโปรแกรม

จากตารางที่ 1 พบว่า โปรแกรมที่พัฒนาขึ้นประกอบด้วยองค์ประกอบหลัก 6 องค์ประกอบ ซึ่งครอบคลุมตั้งแต่การกำหนดหลักการ วัตถุประสงค์ เนื้อหา กระบวนการจัดกิจกรรม สื่อการเรียนรู้ และการประเมินผล ทำให้โปรแกรมมีความสมบูรณ์และสามารถนำไปใช้ได้จริง

2. ผลการพัฒนาเนื้อหาของโปรแกรม

ผลการสังเคราะห์องค์ประกอบของคุณลักษณะเข้มแข็งด้านปัญญาและความรู้ พบว่า ประกอบด้วย 5 องค์ประกอบหลัก และ 10 องค์ประกอบย่อย ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 องค์ประกอบของคุณลักษณะเข้มแข็งด้านปัญญาและความรู้

องค์ประกอบ	รายละเอียด
ความคิดสร้างสรรค์	ความคิดริเริ่มแปลกใหม่ / ความคิดยืดหยุ่น
ความใฝ่รู้	การแสวงหาความรู้ / การยอมรับความไม่แน่นอน
ดุลยพินิจ	การพิจารณาอย่างรอบคอบ / การประเมินผลลัพธ์
ความรักการเรียนรู้	แรงจูงใจภายใน / ความเพียรและความพากเพียร
การมองเห็นภาพรวม	การบูรณาการข้อมูล / การมองผลกระทบระยะยาว

จากตารางที่ 2 พบว่า คุณลักษณะเข้มแข็งด้านปัญญาและความรู้ประกอบด้วยองค์ประกอบหลัก 5 ด้าน และองค์ประกอบย่อยรวม 10 ประการ ซึ่งนำมาใช้เป็นกรอบในการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ของโปรแกรม

3. ผลการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้

ผู้วิจัยออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ตามวงจรการเรียนรู้เชิงประสบการณ์ของ Kolb จำนวน 4 ขั้นตอน ได้แก่

ตารางที่ 3 กิจกรรมการเรียนรู้ของโปรแกรม

ขั้นตอน	กิจกรรม
Concrete Experience	การสร้างประสบการณ์ตรง
Reflective Observation	การสะท้อนคิด
Abstract Conceptualization	การสร้างองค์ความรู้
Active Experimentation	การประยุกต์ใช้จริง

จากตารางที่ 3 พบว่า ทุกกิจกรรมได้รับการออกแบบให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้จากประสบการณ์จริง เชื่อมโยงกับการสะท้อนคิด และสามารถนำองค์ความรู้ไปประยุกต์ใช้ในการเรียนและการปฏิบัติงานด้านศิลปวัฒนธรรม

4. ผลการตรวจสอบคุณภาพของโปรแกรม

ผู้วิจัยนำโปรแกรมที่พัฒนาขึ้นเสนอผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 3 คน เพื่อตรวจสอบความเหมาะสม ความสอดคล้อง และความเป็นไปได้ในการนำไปใช้ผลการประเมินดังตารางที่ 4

ตารางที่ 4 ผลการตรวจสอบคุณภาพของโปรแกรม

รายการประเมิน	IOC	แปลผล
หลักการและเหตุผล	1.00	เหมาะสม
วัตถุประสงค์	1.00	เหมาะสม
เนื้อหา	1.00	เหมาะสม
กิจกรรม	1.00	เหมาะสม
สื่อ	1.00	เหมาะสม
การประเมินผล	1.00	เหมาะสม
รวม	1.00	เหมาะสมมากที่สุด

จากตารางที่ 4 พบว่า โปรแกรมมีค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างองค์ประกอบของโปรแกรมกับวัตถุประสงค์เท่ากับ 1.00 ทุกองค์ประกอบ แสดงว่าโปรแกรมมีความตรงเชิงเนื้อหา มีความเหมาะสม และสามารถนำไปใช้ในการพัฒนาคุณลักษณะเข้มแข็งด้านปัญญาและความรู้ของนักศึกษาวิทยาลัยนาฏศิลป์ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งสอดคล้องกับผลการประเมินคุณภาพโปรแกรมในต้นฉบับ

ผลการวิจัยสรุปได้ว่า โปรแกรมพัฒนาคุณลักษณะเข้มแข็งด้านปัญญาและความรู้ที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นมีโครงสร้างที่สมบูรณ์ ครอบคลุมองค์ประกอบที่จำเป็นต่อการพัฒนาผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 และใช้กระบวนการเรียนรู้เชิงประสบการณ์เป็นกลไกสำคัญในการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ ความใฝ่รู้ ดุลยพินิจ ความรักการเรียนรู้ และการมองเห็นภาพรวม นอกจากนี้ ผลการตรวจสอบโดยผู้ทรงคุณวุฒิ ยืนยันว่าโปรแกรมมีคุณภาพและมีความพร้อมสำหรับการนำไปประยุกต์ใช้ในบริบทของวิทยาลัยนาฏศิลป์ และสถาบันอุดมศึกษาที่มีลักษณะใกล้เคียงกัน

อภิปรายผลการวิจัย

ผลการวิจัยครั้งนี้สามารถอภิปรายตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยได้ ดังนี้

1. การพัฒนาโปรแกรมพัฒนาคุณลักษณะเข้มแข็งด้านปัญญาและความรู้

ผลการวิจัยพบว่า โปรแกรมที่พัฒนาขึ้นประกอบด้วยองค์ประกอบสำคัญ 6 องค์ประกอบ ได้แก่ (1) หลักการและเหตุผล (2) วัตถุประสงค์ (3) เนื้อหาที่มุ่งพัฒนาคุณลักษณะเข้มแข็งด้านปัญญาและความรู้ 5 ด้าน (4) กิจกรรมการเรียนรู้เชิงประสบการณ์ (5) สื่อและแหล่งเรียนรู้ และ (6) การวัดและประเมินผล แสดงให้เห็นว่าการออกแบบโปรแกรมที่พัฒนาขึ้นเป็นไปตามหลักการพัฒนาโปรแกรมอย่างเป็นระบบ เริ่มตั้งแต่การศึกษาความต้องการ การกำหนดวัตถุประสงค์ การออกแบบกิจกรรม ไปจนถึงการประเมินผล ซึ่งเป็นองค์ประกอบสำคัญของการพัฒนาโปรแกรมทางการศึกษาที่มีประสิทธิภาพ

ผลการวิจัยดังกล่าวสอดคล้องกับแนวคิดของ Nadler และ Nadler (1994) ที่เสนอว่าการพัฒนาโปรแกรมฝึกอบรมควรมีองค์ประกอบครบถ้วนทั้งด้านวัตถุประสงค์ เนื้อหา วิธีดำเนินการ และการประเมินผล เพื่อให้การพัฒนาผู้เรียนเกิดประสิทธิผลสูงสุด อีกทั้งยังสอดคล้องกับ Beck (2004) และ Mello (2011) ที่อธิบายว่าโปรแกรมพัฒนาศักยภาพบุคคลที่ดีต้องเชื่อมโยงความต้องการของผู้เรียนกับผลลัพธ์การเรียนรู้ที่คาดหวังอย่างเป็นระบบ ซึ่งเป็นหลักการที่ผู้วิจัยนำมาประยุกต์ใช้ในการออกแบบโปรแกรมครั้งนี้

นอกจากนี้ การกำหนดเนื้อหาของโปรแกรมบนฐานแนวคิด คุณลักษณะเข้มแข็งด้านปัญญาและความรู้ของ Peterson และ Seligman (2004) ยังสะท้อนแนวคิดของจิตวิทยาเชิงบวก (Positive Psychology) ที่มุ่งเน้นการค้นหาและพัฒนาจุดแข็งของบุคคลมากกว่าการแก้ไขข้อบกพร่อง การพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ ความใฝ่รู้ ดุลยพินิจ ความรักการเรียนรู้ และการมองเห็นภาพรวม จึงเป็นการพัฒนาศักยภาพภายในของผู้เรียนให้สามารถเรียนรู้ได้อย่างต่อเนื่องและพร้อมเผชิญกับการเปลี่ยนแปลงของโลกยุคใหม่

2. การจัดกิจกรรมตามทฤษฎีการเรียนรู้เชิงประสบการณ์

ผลการวิจัยพบว่า กิจกรรมการเรียนรู้ในโปรแกรมได้รับการออกแบบตามวงจรการเรียนรู้

เชิงประสบการณ์ของ Kolb (1984) ได้แก่ การได้รับประสบการณ์ตรง การสะท้อนคิด การสร้างโมเดล และการนำไปประยุกต์ใช้ ส่งผลให้ผู้เรียนมีโอกาสสร้างองค์ความรู้จากประสบการณ์ของตนเองมากกว่า การรับความรู้จากการบรรยายเพียงอย่างเดียว

ผลการวิจัยสอดคล้องกับงานศึกษาของ Kolb และ Kolb (2005) ที่ระบุว่าการเรียนรู้เชิงประสบการณ์ช่วยพัฒนาทักษะการคิดระดับสูง ความสามารถในการแก้ปัญหา และการเรียนรู้ตลอดชีวิต รวมทั้งสอดคล้องกับ Kolb (2015) ที่เสนอว่าการเรียนรู้ผ่านประสบการณ์ช่วยให้ผู้เรียนสามารถเชื่อมโยงองค์ความรู้กับสถานการณ์จริง ส่งผลให้เกิดการเรียนรู้ที่ยั่งยืน

สำหรับนักศึกษาวิทยาลัยนาฏศิลป์ การจัดกิจกรรมในลักษณะดังกล่าวถือว่ามีความเหมาะสมอย่างยิ่ง เนื่องจากศาสตร์ด้านนาฏศิลป์และศิลปวัฒนธรรมเน้นการเรียนรู้ผ่านการปฏิบัติจริง การฝึกฝนอย่างต่อเนื่อง และการสะท้อนผลการปฏิบัติ การบูรณาการทฤษฎีของ Kolb จึงช่วยให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาความคิดสร้างสรรค์และสร้างองค์ความรู้ใหม่จากประสบการณ์ทางศิลปะได้อย่างเป็นรูปธรรม

3. การตรวจสอบคุณภาพของโปรแกรม

ผลการตรวจสอบคุณภาพโปรแกรมโดยผู้ทรงคุณวุฒิพบว่า ทุกองค์ประกอบของโปรแกรมมีค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) เท่ากับ 1.00 แสดงให้เห็นว่าโปรแกรมมีความตรงเชิงเนื้อหา มีความเหมาะสม และสามารถนำไปใช้ได้จริง

ผลการวิจัยดังกล่าวสะท้อนให้เห็นถึงกระบวนการพัฒนาโปรแกรมที่เป็นระบบ เริ่มจากการสังเคราะห์แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ก่อนนำมาพัฒนาเป็นกิจกรรมที่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ และผ่านการตรวจสอบโดยผู้เชี่ยวชาญ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ Rovinelli และ Hambleton (1977) ที่เสนอว่าค่าดัชนี IOC เป็นวิธีการตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหาที่ได้รับการยอมรับอย่างกว้างขวางในการวิจัยทางการศึกษา และค่า IOC ที่มีค่าใกล้เคียง 1.00 แสดงว่าเครื่องมือหรือโปรแกรมมีความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ในระดับสูง

นอกจากนี้ ผลการประเมินยังแสดงให้เห็นว่าโปรแกรมมีความเป็นไปได้ในการนำไปใช้จริง ทั้งในด้านกิจกรรม ระยะเวลา สื่อ และการประเมินผล ซึ่งเป็นองค์ประกอบสำคัญของโปรแกรมฝึกอบรมที่มีคุณภาพ

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

1.1 สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์และวิทยาลัยนาฏศิลป์ควรนำโปรแกรมนี้ไปทดลองใช้กับนักศึกษาในแต่ละสาขาวิชา เพื่อพัฒนาคุณลักษณะเข้มแข็งด้านปัญญาและความรู้ให้สอดคล้องกับบริบทของผู้เรียน

1.2 ผู้สอนควรประยุกต์ใช้กิจกรรมการเรียนรู้เชิงประสบการณ์ร่วมกับการจัดการเรียนการสอนรายวิชาปกติ เพื่อส่งเสริมการคิดวิเคราะห์ ความคิดสร้างสรรค์ และการเรียนรู้ตลอดชีวิต

1.3 ควรสนับสนุนให้มีการพัฒนาโปรแกรมในรูปแบบดิจิทัลหรือแพลตฟอร์มออนไลน์ เพื่อเพิ่มโอกาสการเข้าถึงของผู้เรียนและรองรับการจัดการเรียนรู้แบบผสมผสาน (Blended Learning)

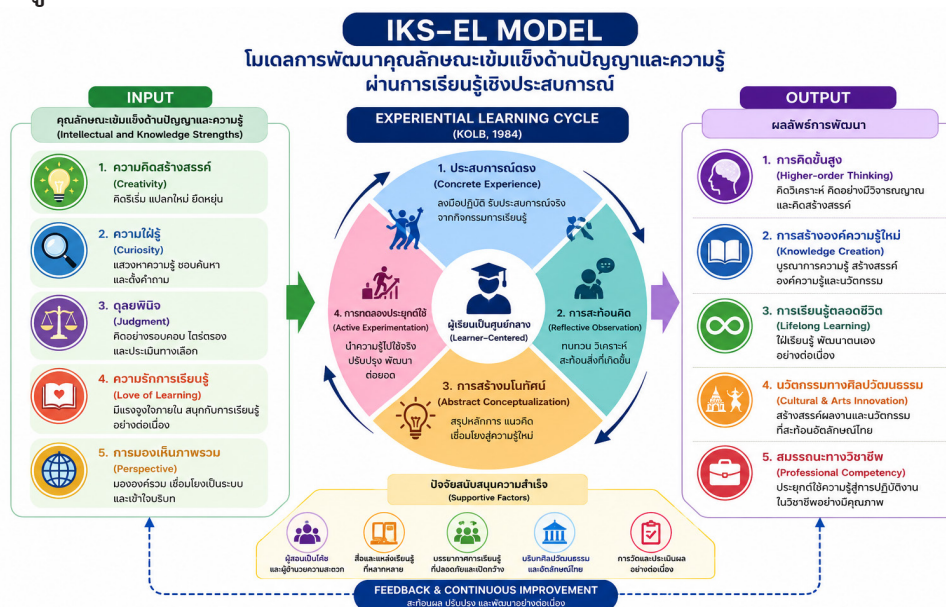
2. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษาประสิทธิภาพของโปรแกรมโดยการทดลองใช้กับนักศึกษาในกลุ่มตัวอย่าง และเปรียบเทียบผลก่อนและหลังการเข้าร่วมโปรแกรม

2.2 ควรศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จของการพัฒนาคุณลักษณะเข้มแข็งด้านปัญญา และความรู้ในบริบทของสถาบันอุดมศึกษาด้านศิลปวัฒนธรรม

2.3 ควรพัฒนาโปรแกรมในรูปแบบดิจิทัล หรือใช้เทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์ (AI) เพื่อสนับสนุนการเรียนรู้เฉพาะบุคคลและการติดตามพัฒนาการของผู้เรียน

องค์ความรู้ใหม่

IKS-EL Model เป็นกระบวนการคุณลักษณะเข้มแข็งด้านปัญญาและความรู้ (5 ด้าน) ที่กระบวนการเรียนรู้เชิงประสบการณ์ (4 ขั้นตอน) เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้เกิดการคิดขั้นสูง สร้างองค์ความรู้ใหม่ เรียนรู้ตลอดชีวิต และสร้างสรรค์นวัตกรรมทางศิลปวัฒนธรรม นำไปสู่ความเป็นมืออาชีพในศตวรรษที่ 21

ภาพที่ 1 IKS-EL Model: โมเดลการพัฒนาคุณลักษณะเข้มแข็งด้านปัญญา และความรู้ผ่านการเรียนรู้เชิงประสบการณ์

ภาพแสดงความสัมพันธ์ระหว่างคุณลักษณะเข้มแข็งด้านปัญญาและความรู้ทั้ง 5 ด้าน ได้แก่ ความคิดสร้างสรรค์ ความใฝ่รู้ ดุลยพินิจ ความรักการเรียนรู้ และการมองเห็นภาพรวม ซึ่งทำหน้าที่เป็นปัจจัยนำเข้า (Input) ของการพัฒนาผู้เรียน จากนั้นจึงบูรณาการเข้ากับวงจรการเรียนรู้เชิงประสบการณ์ของ Kolb ได้แก่ การได้รับประสบการณ์ตรง การสะท้อนคิด การสร้างมโนทัศน์ และการทดลองประยุกต์ใช้ จนเกิดผลลัพธ์เป็นการพัฒนาความคิดขั้นสูง การสร้างองค์ความรู้ใหม่ การเรียนรู้ตลอดชีวิต การสร้างนวัตกรรมทางศิลปวัฒนธรรม และสมรรถนะทางวิชาชีพของผู้เรียน

เอกสารอ้างอิง

- Beck, J. (2004). Training and development: Theory and practice. Sage Publications.
- Berlyne, D. E. (1960). Conflict, arousal, and curiosity. McGraw-Hill.
- Candy, P. C. (1991). Self-direction for lifelong learning. Jossey-Bass.
- Deci, E. L., & Ryan, R. M. (2000). The "what" and "why" of goal pursuits: Human needs and the self-determination of behavior. *Psychological Inquiry*, 11(4), 227–268.
- Duckworth, A. L. (2016). Grit: The power of passion and perseverance. Scribner.
- Duckworth, A. L., Peterson, C., Matthews, M. D., & Kelly, D. R. (2007). Grit: Perseverance and passion for long-term goals. *Journal of Personality and Social Psychology*, 92(6), 1087–1101.
- Ennis, R. H. (2011). The nature of critical thinking. University of Illinois.
- Facione, P. A. (1990). Critical thinking: A statement of expert consensus for purposes of educational assessment and instruction. American Philosophical Association.
- Guilford, J. P. (1967). The nature of human intelligence. McGraw-Hill.
- Kashdan, T. B., et al. (2009). Curiosity and exploration inventory-II. *Journal of Research in Personality*, 43(6), 987–998.
- Kolb, D. A. (1984). *Experiential learning: Experience as the source of learning and development*. Prentice Hall.
- Kolb, A. Y., & Kolb, D. A. (2005). Learning styles and learning spaces. *Academy of Management Learning & Education*, 4(2), 193–212.

- Mello, J. A. (2011). Strategic human resource management (3rd ed.). South-Western Cengage Learning.
- Nadler, L., & Nadler, Z. (1994). Developing human resources (3rd ed.). Jossey-Bass.
- OECD. (2018). The future of education and skills: Education 2030. OECD Publishing.
- Peterson, C., & Seligman, M. E. P. (2004). Character strengths and virtues: A handbook and classification. Oxford University Press.
- Richmond, B. (1993). Systems thinking. *The Systems Thinker*, 4(6), 1–10.
- Rovinelli, R. J., & Hambleton, R. K. (1977). On the use of content specialists in the assessment of criterion-referenced test item validity. *Dutch Journal of Educational Research*, 2, 49–60.
- Senge, P. M. (2006). *The fifth discipline* (Rev. ed.). Doubleday.
- Sternberg, R. J. (1998). *Thinking styles*. Cambridge University Press.
- Torrance, E. P. (1974). *Torrance tests of creative thinking*. Personnel Press.
- Trilling, B., & Fadel, C. (2009). *21st century skills*. Jossey-Bass.